

5. Фаулз Джон. Коллекционер ; [пер. с англ. К. Чугунова]. – М. : ВИСМО, 2007. – 148 с.
6. Фаулз Дж. Пять романов: Башня из черного дерева. Элюдик. Коллекционер. Энигма. Тучая ; [пер. с англ. И. Бессмертной]. – М. : АСТ, 2007. – 444 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Кикоть В. М.

Н. Є. Юнікова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПЕРЕКЛАД КОЛОРОНІМІВ РОМАНУ О. УАЙЛЬДА «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»

Відмінності в системах кольоропозначень різних мов зумовлені, насамперед, відмінностями природних умов проживання людей, носіїв цих мов, а також їх психофізичними особливостями. Способи перекладу кольоративних композит з англійської мови українською є актуальною темою дослідження з низки причин, головною з яких є кількісне переважаєння кольоропозначень в англійській мові, значне семантичне навантаження цих лексем у різностильових текстах.

Колороніми або кольороназви визначаються як лексеми, денотативним значенням яких є ознака кольору [1, 284]. Сприйняття кольору різними народами та його трактування неоднакове. Тому багатство барв навколишнього світу, своєрідно відображається й у різних мовах [2, 5]. Це означає, що ставлення до кольорів визначається культурно-історичними традиціями та звичаями народу.

Оскар Уайльд, вміло використовуючи кольоропозначення для створення образів своїх героїв, дуже часто включає переносні значення кольору в психологічний портрет персонажів.

Звернімося до назви його роману «Портрет Доріана Грея». Прикметник *grey (сірий)* часто означає консерватизм, витонченість, проте, проаналізувавши характер головного героя, а також події, що з ним відбуваються, читач розуміє, що ім'я героя символічне: воно містить негативну коннотацію. Сірий колір – символ воскресіння з мертвих, колір трауру. Перед нами не що інше, як «живий труп», зовні розфарбований у привабливі фарби: *gold hair* (золоте волосся: золотий із значенням розкоші, надмірності); *made of ivory and rose leaves* (створений із слонової кістки і пелюсток троянд: значення рожевого кольору – солодкість, задоволення, грайливість, романтика, витонченість, колір слонової кістки – безтурботність, задоволення); *scarlet lips* (яскраво-червоні губи – життя, спокуси); *frank blue eyes* (ясні блакитні очі – символ заспокоєння, інтелекту, невинності) [3, 235].

Нижче подано кількісний та відсотковий розподіл способів перекладу колоронімів в українському перекладі роману «Портрет Доріана Грея».

Переклад еквівалентною синтаксичною конструкцією виявився найпродуктивнішим (55 прикладів, що становить 44% від загальної кількості вибірки). Наприклад: *The studio was filled with the rich taste of roses, and when the light summer wind stirred amidst the trees of the garden, there came through the open door the heavy scent of the lilac, or the more delicate perfume of the pink-flowering thorn* [3, 2] // *Майстерню художника сповнювали густі пахощі троянд, а коли в садку здіймався літній легіт, він доносив крізь відчинені двері то п'який запах бузкового цвіту, то погідніший аромат рожевих квіток шипшин* [4, 4]. Кольоративну композиту *pink-flowering* передано еквівалентною конструкцією. Український переклад не містить композити на позначення кольору. Перекладач вдається до покомпонентного перекладу: переклавши слово *pink* як *рожевий* (переклад еквівалентом), а сполучення *flowering thorn* як *квіток шипшини*, враховуючи при цьому контекст речення та зосереджуючи увагу на значенні. Отже, переклад колороніма *pink-flowering* виконано за допомогою еквівалентної синтаксичної конструкції. В українському варіанті автор вживає словосполучення з метою побудувати речення відповідно до норм української мови.

Інший спосіб перекладу – переклад композит з вилученням однієї з основ англійської композити (26 прикладів, що становить 21% англійських кольоративних композит у творі): *Lord Henry smiled, and leaning down, plucked a pink-petalled daisy from the grass and examined it* [3, 12] // *Лорд Генрі посміхнувся, а тоді нахилився й зірвав у траві рожеву стокротку* [4, 9].

У перекладі вилучено еквівалент лексеми *petalled*, оскільки він міг би обтяжувати переклад, до того ж у слові *рожевопелюстковий* (структурно-семантичний відповідник) спостерігається семантична надлишковість.

Переклад композит за аналогією (10 прикладів, що становить 8% досліджених кольоративних композит) передбачає смислову заміну всієї композити або її частини у перекладі з метою полегшення сприйняття інформації. До перекладу за аналогією вдаються у випадках, коли реалія, позначена певною мовною одиницею, є невідомою або маловідомою людям іншої культури. Наприклад: *pallid, jade-faced painters of Tokyo* [3, 59] // *блідоллицих художників із Токіо* [4, 64]. *Jade* як дієслово перекладається *вимучити, виснажити*. Інше слово *нефрит* позначає маловідомий, з причини незначного розповсюдження в Україні, камінь.

Переклад структурно-семантичним відповідником (26 прикладів, 21% всіх композит) полягає в збереженні композитної структури та смислу англійської композити українською мовою: *He would often spend a whole day settling and resettling in their cases the various stones that he had collected, such as the olive-green chrysoberyl that turns red by lamplight, the pistachio-coloured peridot, rose-pink and wine-yellow topazes, carbuncles of fiery scarlet with tremulous, four-rayed stars, flame-red cinnamon-stones, orange and violet spinels, and amethysts with their alternate layers of ruby and sapphire* [3, 148] // *Часто, бувало, увесь день сидів він, то перебираючи, то розкладаючи по скриньках камінці зі своїх скарбів – як от оливково-зелені хризоберили, що багряніють при штучному освітленні; кимофари, перевиті сріблястими волосинками; фісташкового кольору перидоти; рожевуваті й золотаві, наче вино, топази; полум'яно-червоні іскрики з мерехтливими чотирипромінними зірочками всередині; огнистобарвні гранати; жовтогарячі та бузкові шпинелі; аметисти, що леліють то рубіном, то шафіром* [4, 151]. У цьому реченні використано 5 кольоративних композит з яких *olive-green* та *flame-red* перекладені композитами *оливково-зелені* та *полум'яно-червоні*, що є як структурними, так і семантичними еквівалентами.

Цікавим способом перекладу виявився переклад кольоративних композит із заміною однієї з основ англійської композити. Трапляється 7 таких випадків, що становить 6% всіх випадків перекладу композит: *In places the neat fences that lined the road were almost obliterated under the thick cloak of convolvulus, rung with electric-blue flowers the size of saucers, and every third or fourth fence-post would have balanced upon it the strange, football-like nest* [3, 15] // *Де-не-де низенькі паркани були зовсім заховані під густими зарощами в'юнків, усіяних голубувато-сірими квітами розміром з блюдце, а майже на кожному стовпчику паркану знаходилося дивне, схоже на футбольний м'яч, гніздо* [4, 17]. Очевидно зі стилістичних міркувань та для кращого розуміння перекладач вдався до перекладу *голубувато-сірими*, що саме по собі достатньо передає цей колір.

Отже, аналізований роман О. Уайльда характеризується широким використанням колірної лексики, яка є одним із засобів зображення авторського бачення світу. Кольоропозначальна лексика є одним із виразних засобів творення художньої образності роману. Своєрідність кольоропозначень проявляється в тому, що О. Уайльд часто надає тій чи тій колірній гамі символічного значення, яке дозволяє краще зрозуміти психологію персонажів і драматизм ситуацій.

Проаналізований мовний матеріал дозволив зробити наступну класифікацію колірної лексики: слова в їхньому прямому значенні; слова в переносному, метафоричному і символічному значенні; слова в авторському тлумаченні. У перекладі художнього твору неминучі відмінності від вихідного тексту: а) заміни; б) додавання; в) вилучення.

Відтінки передаються наступними способами: зверненням до однослівних синонімів або елементів відповідної лексико-семантичної групи; за допомогою використання словотворчих способів словоскладання.

Аналіз відтворення кольоративних композит на матеріалі перекладу твору О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» Р. Доценком, виявив наступні способи їх перекладу: 1) переклад кольоропозначень еквівалентною синтаксичною конструкцією; 2) переклад кольоропозначень із вилученням однієї з основ англійської композити; 3) переклад кольоративних композит за аналогією; 4) переклад композит структурно-семантичним еквівалентом; 5) переклад кольоропозначень із заміною однієї з основ англійської композити.

Список використаної літератури:

1. Венкель Т. В. Синтагматичні, парадигматичні та епідигматичні характеристики прикметників на позначення кольору в англійській мові / Венкель Т. В. – Чернівці : ЧДУ, 2004. – 285 с.
2. Постникова И. И. Экспрессивность цветового определения в портретных описаниях / Постникова И. И. – Куйбышев. : Эра, 1981. – 57 с.
3. Wilde O. The Picture of Dorian Gray / Oscar Wilde. – М. : Progress Publ., 1993. – 235 р.
4. Уайльд О. Портрет Доріана Грея / Оскар Уайльд ; [пер. з англ. та прим. Р. Доценка]. – К. : Дніпро, 2008. – 240 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Кикоть В. М.

А. В. Юхно

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПЕРЕДАЧА ІДІОСТИЛЮ АВТОРА ОРИГІНАЛУ В ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ І. ТУРГЕНЄВА «ПЕРШЕ КОХАННЯ»)

Адекватна передача образної інформації художнього твору мовою перекладу, а також мінімізація втрат у процесі відтворення ідіостилю автора в перекладі потребують уваги як перекладачів так і перекладознавців.

Основною метою художнього перекладу можна вважати збереження ідіостилю автора оригіналу. Досі немає єдиної думки щодо визначення його характерних рис та використання єдиного терміна для індивідуальної авторської манери (ідіостиль, ідіолект, стиль, індивідуальний стиль, стильова манера). Поняття ідіостилю було введено у літературознавчий вжиток А.І. Єфімовим, який визначив його як індивідуальну систему побудови мовних засобів, яка виробляється і застосовується письменником при створенні художніх творів, а також як манеру вибору та використання слів [2, 29].

Відтворення ідіостилю автора тексту є важливою проблемою для перекладача художньої літератури. Від адекватності перекладу залежить повнота відображення індивідуального стилю автора художнього твору. Перекладаючи художній твір, необхідно, перш за все, визначити особливості ідіостилю автора, а саме: стилістичні прийоми, які він використовує, та стилістичні домінанти твору. Якщо перекладач не буде враховувати особливості стилю ідіостилю автора, то він не відтворить оригіналу в єдності його змісту й художньої форми [1, 33].

Мета нашої розвідки: окреслити основні компоненти ідіостилю І. Тургенєва, передача яких важлива у перекладі його повісті «Перше кохання». Твори І. Тургенєва перекладені багатьма мовами світу, це свідчить не тільки про величезний інтерес до письменника, що зумів створити неповторний стиль, показати в своїх творах найрізноманітніші манери мови, всі мовні стилі епохи. Своєю метою І. Тургенєв вважав не створення «якоїсь особливої російської мови» [4, 237] художньої літератури, а використання багатства і виразності загальнонаціональної мови: «створити мову – створити море. Воно розлилося кругом безбережними і бездонними хвилями; наша письменницька справа – направити частини цих хвиль в наше русло, на наш млин» [4, 237].

Фразеологічні одиниці є надзвичайно важливим мовним матеріалом у творчості І. Тургенєва: саме фразеологічні звороти надають мові автора або оповідача барвистості й образності, роблять її більш емоційною; фразеологізми відіграють значну роль в індивідуалізації мови героїв, створення їх так званих «фразеологічних портретів».

І. Тургенєв часто застосовує епітети – слова чи словосполучення, що допомагають слову набути нового значення або смислового відтінку, підкреслюють характерну рису, визначальну якість певного предмету або явища, збагачують мову новим емоційним сенсом:

- *Мой отец, человек еще молодой и очень красивый, женился на ней по рас чету // Мій батько, людина ще молода і дуже гарна на вроду, одружився з нею з інтересу.*